

társadalmi tanítása több pápai enciklikában foglalkozik a munkavégzés témájával, e mű a felsorolt példák által segíthet abban, hogy minként válhat a munka teológiája a mindennapi tevékenységek alapjává és értelmzőjévé. S mivel minden embert érint a munkavégzés kérdése, biztosan kijelenthető, hogy nemcsak a hívőknek, hanem a nem hívőknek is érdemes volna megismerni a munkára mint hivatásra vonatkozó szentírási és teológiai tanítást. A munka mint szükségszerű emberi cselekvés teológiájának átgondolása egyénileg és közösen, valamint képvisellete és megélése a családokban, a közösségekben, a munkahelyeken és a társadalomban képes gyümölcsözően hatni az emberekre, amint erre jó példa a New York-i gyülekezet Hit és Munka Központjában folyó munka, amelynek jó gyakorlatát érdemes volna minél több vallási és nem vallási közösségben is követni.

Kék Emerencia

Tözsér Endre Sch.P. – Zsódi Viktor Sch.P. (szerk.): *Szentszéki dokumentumok a keresztény nevelésről és a katolikus iskoláról (1965–2025)*

Szent István Társulat, Budapest, 2025

A Szent István Társulat gondozásában megjelent, Tözsér Endre és Zsódi Viktor által szerkesztett dokumentumgyűjtemény a II. Vatikáni Zsinattól napjainkig ívelő időszak legfontosabb szentszéki nevelésügyi szövegeit rendezi egységes kötetbe. A kiadvány jelentőségét nem csupán az adja, hogy magyar nyelven tesz hozzáférhetővé több, részben nehezen elérhető dokumentumot, hanem az is, hogy a katolikus nevelésről szóló egyházi gondolkodás fejlődését történeti és teológiai összefüggéseiben láttatja.

A kötet a Szent István Kézikönyvek sorozat 21. darabjaként jelent meg. Előszavát José Tolentino de Mendonça bíboros, a Kultúra és Nevelés Dikasztériumának prefektusa írta, ajánlását pedig Székely János püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke jegyzi. Már ez a keretezés is jelzi, hogy a szerkesztők nem egyszerű dokumentumtárként tekintenek a kötetre, hanem olyan referencijellegű kiadványként, amely a katolikus nevelés jelenkori kérdéseire kíván támpontokat nyújtani.

A gyűjtemény szerkezete világos és következetes. A dokumentumkorpusz nyitópontja a II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum Educationis* kezdetű nyilatkozata (1965), amely alapvető fordulatot jelentett a katolikus nevelésről való egyházi gondolkodásban. A szöveg hangsúlyozza az ember neveléshez való jogát, a szülők elsődleges felelősségét, valamint az iskola személyformáló küldetését. A kötet további dokumentumai ennek a zsinati szemléletnek a továbbgondolásaként olvashatók.

A Katolikus Nevelés Kongregációja dokumentumai jól kirajzolják a katolikus iskola önértelmezésének változásait. Az 1977-es *A katolikus iskola* című dokumentum még elsősorban az intézmény identitására és evangelizációs küldetésére helyezi a hangsúlyt. A későbbi szövegek azonban fokozatosan új hangsúlyokat emelnek be: a világi pedagógusok szerepét, a vallási dimenzió pedagógiai jelentőségét, a közösségi és kommunális szemléletet, valamint az interkulturális párbeszéd és a társadalmi felelősség kérdéseit.

Különösen figyelemre méltó, hogy a dokumentumok egymásutánja nem pusztán kronologikus rendet követ, hanem egy jól érzékelhető szemléleti fejlődést is megmutat. A katolikus iskola a korai dokumentumokban még elsősorban identitásörző és érték közvetítő intézményként jelenik meg, míg a későbbi szövegekben egyre erősebben kerül előtérbe a párbeszéd, az inkluzivitás, a

kulturális sokféleség, valamint a globális felelősségvállalás témája. A 2013-as, interkulturális nevelésről szóló dokumentum, illetve a *Globális nevelési paktum* már egy olyan katolikus pedagógiai horizontot rajzol fel, amely a békére nevelést, a társadalmi szolidaritást és az emberi kapcsolatok kultúráját tekinti központi feladatnak.

A szerkesztői koncepció egyik erőssége, hogy a dokumentumokat nem elszigetelt szövegekként kezeli, hanem egy folyamatosan formálódó egyházi reflexió részeként. Ezt a szemléletet erősíti az utószó is, amely reflektál a dokumentumtípusok különbségeire, és világosan jelzi, hogy egyes szövegek – például az *Oktatás ma és holnap* vagy a *Globális nevelési paktum* – műfajukat tekintve inkább munkadokumentumok (*instrumentum laboris*), mint klasszikus értelemben vett tanítóhivatali dokumentumok. Ez a szerkesztői transzparencia tudományos szempontból különösen értékes.

A kötet egyik legnagyobb erénye a tudományos és gyakorlati használhatóság egyensúlya. A részletes tartalomjegyzék, a forrásjegyzék, valamint az egységesített terminológia megkönnyíti a kutatói és oktatási célú felhasználást. A szerkesztők több korábbi fordítást újraellenőriztek és nyelvileg összehangoltak, ez különösen fontos egy olyan gyűjtemény esetében, amely több évtized dokumentumait foglalja egységbe.

Neveléstudományi szempontból a kötet azért is jelentős, mert érzékelteti: a katolikus pedagógia nem statikus normarendszerként jelenik meg, hanem a társadalmi változások-

ra reflektáló, történetileg alakuló gondolkodásmódként. A dokumentumok visszatérő témái – az emberi méltóság, a közjó, a közösségi felelősség, a hit és kultúra kapcsolata vagy a nevelés személyformáló jellege – ma is aktuális pedagógiai kérdéseket érintenek. A kötet ezért nem csupán egyházi intézmények számára lehet fontos, hanem a valláspedagógia, a nevelésfilozófia és az oktatásetika kutatói számára is.

A gyűjtemény ugyanakkor bizonyos korlátokkal is rendelkezik. Mivel elsősorban dokumentumközlő kötet, nem vállalkozik részletes történeti vagy teológiai kommentárok közlésére. Az egyes dokumentumok kontextusának mélyebb elemzéséhez az olvasónak további szakirodalmat szükséges bevonnia. Ez azonban inkább műfaji sajátosságként, semmint hiányosságként értelmezhető.

A *Szentszéki dokumentumok a keresztény nevelésről és a katolikus iskoláról (1965–2025)* című kötet jelentős és hiánypótló vállalkozás. Tudományos értéke abban áll, hogy a katolikus nevelésről szóló szentszéki gondolkodás hat évtizedét áttekinthető, rendszerezett és magyar nyelven hozzáférhető formában teszi elérhetővé. Pedagógiai jelentőségét pedig az adja, hogy a katolikus iskola küldetését nem csupán intézményi vagy felekezeti kérdésként, hanem az emberi személy és a közösség szolgálataként mutatja be. A kötet ezért hosszú távon is alapvető referenciaforrássá válhat a katolikus nevelés elméletével és gyakorlatával foglalkozó szakemberek számára.

Hetesi Edit